

Värna om tilliten till demokratin

Sex miljoner judar slaktades i historiens mest systematiska folk mord. Vi minns dem i dag på Förintelsens minnesdag – 61 år sedan Auschwitz befrielse.

Vi måste göra allvar av orden "aldrig mer". Vi får aldrig låta demokratin gå förlorad igen.

En undergrävd ekonomi gör stora minoriteter utsatta, samtidigt som andra grupper blir mer intoleranta.

Dagens och framtidens svåra demografiska utmaningar, konkurrensen om kvalificerade arbetstillfällen på helt nya villkor och vår okunnighet om integration, tillsammans med vårt ökande ekonomiska beroende av

icke demokratiska makter, får inte leda till ett sammanbrott av demokratin.

Historia, ekonomi, demokrati, antisemitism – det är fyra utgångspunkter när vi försöker "förstå" Förintelsen.

Hur kunde Hitler komma till makten med delvis demokratiska metoder i ett utvecklade kulturland som Tyskland?

Mängder av tyskar kände sig förnedrade av första världskriget och Versaillesfredens hårda ekonomiska skadestånd. Känslan av desperation i stora grupper ökade i Weimarrepubliken, när inflationen fick raketfart och arbetslösheten slog sönder delar av samhället.

Plötsligt var Hitler riks-kansler genom mord, upp-

APROPÅ

Robert Weil

Ordförande i Proventus, Judiska teatern, Magasin 3 Stockholm konsthall och the Jewish Cultural Heritage Foundation

lopp och terror från både partiet och de delar av statsmakten som Hitlerfolket behärskade. Demokratin avskaffades i Tyskland.

Så befann sig ett antal av Europas rääste judehatare i centrum av makten i Europas största land. Den militära upprustningen och den moraliska nedrustningen gick snabbt.

Judar hotades, fängslades, avsattes, gjordes försvarslösa och rättslösa genom nya förordningar delvis grundade på gamla vidskepelse.

Hundratusentals assimilerade och totalt integrerade människor med judisk bakgrund tappade allt stöd i lagarna.

En grupp som politiskt, ekonomiskt och kulturellt spelade en central roll i det

dåvarande modernistiska samhällsbygget, förlorade alla möjligheter att verka. De som inte lyckades fly utomlands gick under när den systematiska förföljelsen satte igång.

Under kriget kom Nazityskland att ockupera länder och områden med kanske tio miljoner judar.

Förintelsens minnesdag eller minnesdagen för förintelselägret Auschwitz befrielse, påminner oss om hur skör hinnan av civilisation kan vara också i tidigare civiliserade länder.

När tilliten till demokratin skadas lever vi alla farligt. Och när växande grupper hamnar utanför ekonomiska och moraliska skyddsvallar bör alla varningsklockor ringa.